

Mia Bašić, mag. iuris

CONSTITUTIONS IN AUTHORITARIAN REGIMES, Tom Ginsburg and Alberto Simpser (eds.), Cambridge University Press 2014, pp. 271

Ustav je akt najviše pravne snage u demokratski uređenoj državi. Međutim, i neke autoritarno uređene države t iako nam se možda takvi ustavi čine kao beznačajan komad papira bez ikakve funkcije doli samo one da pruže stanovitu iluziju o zakonitosti postojećeg režima. Čemu zapravo služe autoritarni ustavi? Kako djeluju i zašto su uopće doneseni? Odgovore na ova i mnoga druga pitanja vezana uz ovu temu daje knjiga *Constitutions in Authoritarian Regimes*, koju su uredili Tom Ginsburg i Alberto Simpser. Radovi u knjizi podijeljeni su u četiri grupe koje čine četiri dijela knjige.

U prvom dijelu **“The Category”** nalazimo dva rada. Prvi rad **“Ruling against Rulers”** (str. 21 – 35) pripada Adamu Przeworskom koji piše o poljskom ustavu iz 1952. godine. Ovaj ustav stvorio je takvu situaciju, „vladanja protiv vladara“, u Poljskoj gdje je stvarna vlast počivala u rukama tada vladajuće komunističke stranke (PUWP) dok je nominalno autoritet vlasti počivao u rukama vlade koja je bila odgovorna Sejmu (poljskom parlamentu) – najvišem organu državne vlasti prema spomenutom ustavu. Fraza “autoritet vlasti” bila je općepoznata u Poljskoj, a politički program Partije do ranih 1970-ih bio je “osnažiti autoritet vlasti” čime se pokazivalo kako se u to vrijeme u ovoj državi “vladalo protiv vladara” imajući u vidu činjenicu da je Partija vodila glavnu riječ u političkom životu Poljske. Vladanje protiv vladara za sobom povlači dvije poteškoće, smatra autor. Budući da su (ustavni) vladari “tihi” u pogledu prave vlasti (komunistička stranka), nije lako odrediti tko je kompetentan donijeti finalne odluke; i budući da pravila ne specificiraju prerogative učinkovitih nositelja vlasti, autoritet i odgovornost nisu koncentrirani. Drugi rad u ovom dijelu nosi naslov **“Authoritarian Constitutionalism – Some Conceptual Issues”** (str. 36 – 49) autora Mark Tushneta. U ovom radu autor opisuje neke karakteristike normativno shvaćenog autoritarnog konstitucionalizma. Pritom izražava nadu da će njegova razmatranja pridonijeti trajnome proučavanju slučajeva u kojima možemo istraživati i nešto drugo osim autoritarizma i normativnog konstitucionalizma. Naime, Tushnet smatra da bi sve to obasjalo ne samo pitanja institucionalnog dizajna unutar okvira normativnog konstitucionalizma nego i sam normativni konstitucionalizam.

U drugom dijelu **“Constitutional Design in Authoritarian Regimes”** (str. 53 – 137) nailazimo na tri rada. Prvi naslov **“The Political Economy of Autocratic Constitutions”** (str. 53 – 82) zajednički je rad Michaela Albertusa i Victora Menalda. U prvom dijelu rada autori kritički sagledavaju literaturu o političkoj ekonomiji diktature, fokusirajući se pri tome na mehanizme odovornosti pod autokratskom vlasti. Drugi dio daje teoretsku osnovu za razumijevanje zašto autokrati usvajaju ustave, tvrdeći da ti ustavi pomažu u formaliziranju nove raspodjele moći i u konsolidiranju izvršne vlasti. Treći dio sistematično istražuje empirijske implikacije iz drugog dijela, dok multivarijantne statističke analize

istražuju utjecaj ustava na autokratsku koaliciju opstanka, zaštitu imovinskih prava, privatnog ulaganja i gospodarskog rasta. Drugi rad, **“Authoritarian Constitution Making”** (str. 83 – 110), pripada autoru Gabrielu L. Negrettu koji tvrdi da vojni vođe žele usvojiti nove ustave onda kada njihovo miješanje u politiku zahtijeva široku transformaciju u političkom, društvenom i gospodarskom poretku. Prvi dio rada počinje raspravom o opsegu stvaranja autoritarnih ustava u Latinskoj Americi od 1900. do 2008. godine, dok drugi dio predlaže serije hipoteza o poticajima i sposobnostima vojnih vladara za uključenje u uspješno stvaranje ustava. Treći dio rada pruža nam preliminarnu podršku za spomenute pretpostavke koristeći komparativne podatke i kvalitativnu analizu vojnih vlada u Argentini, Ekvadoru i Brazilu u razdoblju od 1966. do 1972., 1972. do 1978. i u razdoblju od 1964. do 1984. godine. Treći rad u ovom dijelu, **“Constitutions in Authoritarian Regimes – The Egyptian Constitution of 1971”** (str. 111 – 137), pripada autorici Kristen Stilt koja obrađuje egipatski ustav iz 1971. godine i njegov autoritarni karakter.

U trećem dijelu **“Contents of Authoritarian Constitutions”** (str. 141 – 195) nalaze se dva rada. Zachary Elkins, Tom Ginsburg i James Melton autori su prvoga – **“The Content of Authoritarian Constitutions”** (str. 141 – 164). Autori u ovom radu proučavaju formalne karakteristike ustava, koristeći se CCP-bazom podataka (Comparative Constitutions Project) za usporedbu autoritarnih i demokratskih ustava. Drugi rad nosi naslov **“Constitutional Variation among Strains of Authoritarianism”** (str. 165 – 195) i djelo je autorskog dvojca Davida S. Lawa i Mile Versteeg. U svom tekstu autori obrađuju kombinaciju teoretskih i empirijskih pitanja koja se odnose na ustavne izbore koje čine autoritarni režimi. Među tim je pitanjima, primjerice, i pitanje u kojoj mjeri autoritarni režimi usvajaju relativno otvorene ustave u odnosu na prividne ustave i iz kojih razloga? Također, je li izvjesnije da će neki oblici autoritarnih režima prakticirati ustavnu otvorenost i, ako jest, tada autore još zanima i zašto je to tako.

Četvrti dio **“Consequences of Authoritarian Constitutions”** (str. 199 – 263) sastoji se od tri rada. Prvi naslov pripada autorici Jennifer Gandhi i nosi naslov **“The Role of Presidential Power in Authoritarian Elections”** (str. 199 – 217). U ovom radu autorica u središte svog istraživanja postavlja ulogu predsjedničkih ovlasti u autoritarnim izborima. Na početku rada autorica predstavlja empirijsku križaljku predizbornih koalicija među opozicijskim strankama i dalje nastavlja s raspravom o tome kako ustavi mogu utjecati na problem koordinacije sukobljenih opozicijskih stranaka. Na kraju, autorica daje empirijski test iznesenih argumenata, nakon čega slijedi rasprava o rezultatima. Drugi rad – **“The Informal Politics of Formal Constitutions – Rethinking the Effects of “Presidentialism” and “Parliamentalism” in the Cases of Kyrgyzstan, Moldova, and Ukraine”** (str. 218 – 244) izložio je Henry E. Hale. Rasprava je pokazala, uz pregled i analizu primjera iz Kirgistanu, Moldavije i Ukrajine, da formalni ustavi mogu imati važan utjecaj čak i u onim društvima u kojima se pravila dosljedno ne slijede i u kojima su institucije rutinski korumpirane – baš kao i u visoko paternalističkim društvima. **“The Party’s Leadership as a Living Constitution in China”** naslov je trećeg

i ujedno posljednjeg rada u ovom dijelu (str. 245 – 263), a izložio ga je Xin He. Autor obrađuje fenomen Kineske komunističke partije (*China's Communist Party – CCP*). Na početku teksta autor daje pregled načina funkcioniranja stranke, nakon čega se upušta u istraživanje uloge vodstva stranke u okviru četiri ustavna područja: vezu između stranke i zakonodavnih tijela, odnose između stranke i sudova, centralno-lokalne odnose i osnovna prava građana, čime je i zaključio izlaganje.

Ustavi autoritarnih režima svakako spadaju u posebno zanimljivo područje pravnih i društvenih istraživanja upravo zbog svog specifičnog položaja u odnosu prema stvarnoj vlasti. Kolika je zapravo pravna snaga ovakvih ustava? Ima li uopće njihovo usvajanje pravnog smisla? O crtavajući i detaljno analizirajući sadržaj pojedinih autoritarnih ustava, autori su odgovorili na niz važnih pitanja. U tom smislu ova je knjiga kao solidni izvor informacija svima onima koji žele razumijeti jedno nedovoljno istraženo područje suvremene komparativne ustavnosti.